

kunne billiges, komme til bedre Embeder, men saa siger jeg, at saa maa man ved Siden af Alderen ved den første Ansættelse nødvendig tage Hensyn til Karakteren. Siden kan man sige, at den praktisk beviste Dygtighed erstatter en manglende Examen-karakter; men ved den første Ansættelse af to uopøvede Seminarister skal man ikke lade den, der har „Meget duelig“, gaa ved Siden af den, der har Karakteren „Et uduelig“; der maa tages Hensyn til Examen-karakteren. Hvorledes man vil ordne Kaldsretten i det Enkelte, skal jeg ikke gaa ind paa; jeg er enig med et æret Medlem for 10de Kreds (Nesjen) i, at Valg ved Afstemning vil være meget uheldigt. — Jeg kommer nu — og det maa jeg opholde mig ved blot et Dieblit — til det sidste Afsnit om Statsunderstøttelse. Dgsaa i Folkethingets Mindretals Betænkning udtales det, at Statskassen maa komme Kommunerne til Hjælp for at have Oplysningen, som kræver store Kræfter. Saaledes udtalt, indeholder denne Sætning efter min Overbevisning en fuldstændig Forkerthed, men det er en Bilsfarelse, der kommer igjen idelig. Man tænker sig Statskassen som Noget, der havde særlige Indtægtskilder, særegne Eiendomme, som den ikke fik fra Kommunerne. Vilde vi overtage hele Almue-skolevæsenet for Statskassens Regning, nu vel, saa overtage vi alle dertil henlagte Afgifter, Skatter og andre Indtægter; vilde vi overtage det for en Del, saa maatte vi udskrive flere Skatter; Staten har slet ikke nogen saadan særlig Lomme, som den kan gaa hen og give Noget af uden at tage det af en ny Indtægt, eller hvis den skal gjøre det af de samme Indtægter, saa maa den tage det fra andre Formaal. Ja, ville vi aflasse vor Armee, saa kunde vi maaffé dermed underholde vort Almue-skolevæsen. Men Staten sørger for Almue-skolevæsenet gennem og ved Kommunerne, den paa-lægger Kommunerne at udrede det Forpønde. Hvad der er den virkelige Gjenstand for Statens Omforg er Udjevningen, Byrden skal udjevnes gennem Statskassen. Naar Staten paa-lægger, at der skal gøres noget Bessent, og der er rundelige Kræfter paa enkelte Steder, men saa Kræfter paa andre Steder, saa maa den tage fra de rige Steder og give til de fattige. Men saa siger man: Det er det, vi mene. Jeg vil antage, at de Herrer mene det, men ikke alle mene det, der er virkelig en hel Del, der mener, at vi nok kunne tage det fra Statskassen, uden at anvise den nye Indtægter, der er visse Midler, som ere henlagte til andre Undervisningsformaal, dem kunne vi, mener man, tage, og man ser da

hen paa Sorø Akademi, Kommunitetet og de lærde Skoler. Der er herved to Ting at bemærke. Vi kunne ikke undvære de Formaal, hvortil disse Midler ere henlagte. Hvis vi sloge Universitetet og de lærde Skoler ihjel, saa vilde vi efter kortere eller længere Tid gennem visse Revolutioner — thi det vil henge sammen med de sociale Revolutioner — komme til at oprette dem igjen. Men man gjør sig ogsaa falske Forestillinger, man tror, at der er henlagt urimelige Midler, hvorved de fornemme Folks Børn gaa for Intet i Skole. Det er imidlertid mange Gange dyrere at gaa i de lærde Skoler og studere ved Universitetet end at gaa i Almue-skoler, allerede ved rede Penges Udbetaling, ved den absolute Nødvendighed af at være langt borte fra Hjemmet, og vidste man, hvad Nød der hersker mellem de kjøbenhavnske Studenter, vilde man ikke sige, at Kommunitetet var for rigt, man vilde give flere Midler dertil. Men jeg har aldeles ikke Noget imod, at man tager af slige særlige Midler, naar de ere for rigelige til Formaalet, og man kan anvise en bestemt begrændset Opgave at virke for med det Overfyldende. Hvorfor skulde vi ikke kunne tage fra Sorø Akademi til vore Seminarier? Naar man nu en Gang er kommen til den Anerkjendelse, at Sorø Akademi som enkelt Støttelse ikke nu har noget oplysbeligt praktisk Formaal, der svarer til de store Indtægter, saa kunne vi gjøre det, men at splitte det til Kommunerne vilde være at tabe en stor Stat for ikke at frembringe Noget som helst. Mine Herrer, i 1848 kom der to Haandværks-svende hen til Baron Rothschild i Frankfurt og sagde, at han skulde rykke ud med sine Millioner til Gunst for de Fattige, og han sagde: Mine Herrer, jeg vil gjerne dele. Hvor meget anse de mig for at besidde? Ja, det vidste de ikke. Nu, jeg vil vurdere min Formue til 20 Millioner Gylden. Der er 40 Millioner Lydfkere. Naar min Formue deles, bliver det altsaa en halv Gylden for hver. Ber saa artig, mine Herrer, her have de hver en halv Gylden. De vare ikke blevne rigere, men hvis Akten var bleven udsørt, var Rothschild ganske vist bleven fattig. Vi kunne gjøre os fattige paa den Maade, men vi kunne ikke udrette noget Besentligt. Almue-skolevæsenet er noget saa Stort og Vigtigt og kræver saa Meget, at det ikke kan tilfredsstilles ad denne Vej; men man siger, der skal hjælpes derpaa, og da kommer jeg tilbage til en Ting, som jeg antydede ved Forhandlingen om Fattig-væsenet, nemlig at vi altfor lidt benytte vore sta-